

YETERSİZ ÖDEMELERE İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

ÖDEMELERİN YETERSİZLİĞİNİN SAPTANMASINA İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

1. Yetersiz anlaşmaların iki yıl içinde iptali istenebilir.
2. İbra ve feragat belgesinin dava sırasında geçersiz olduğunun ileri sürülmesi yeterli olup, ayrıca iptalinin istenmesine gerek yoktur.
3. Ödenen meblâğ ile gerçek zarar arasında aşırı fark olup olmadığının tespiti ile sonucuna göre bir karar verilmelidir.

2918 sayılı KTK.'nun 111.maddesine göre, bu kanunda öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmaların geçersiz olduğu, tazminat miktarlarına ilişkin olan ve yetersiz veya fahiş olduğu "açıkça belli olan" anlaşmalar ya da uzlaşmaların, yapıldıkları tarihten başlayarak "iki yıl içinde" iptal edilebileceği öngörülmüştür.

Öte yandan, bu yasa hükmünden yararlanmak için, ilgisinin ibra belgesinin açıkça ve ayrıca iptalinin istenmesine gerek olmayıp, "dava sırasında" bu hususun ileri sürülmesi ve ibranın yapıldığı tarihten itibaren iki yıl içinde hükümlerinin kabul edilmediğine ilişkin bir irade açıklaması dahi yeterlidir. Öte yandan, açılmış bir davada, açıklanan gerekçeler çerçevesinde, "davalıyı ibra eder nitelikte davadan feragat edilmesinin geçersiz olduğu" da aynı davada ileri sürülebilecektir.

O halde mahkemece, ibranamede davacıya "ödediği belirtilen meblâğ" ile "belirlenen gerçek zararın", 2918 sayılı KTK.'nun 111.maddesi hükmü ve tarafların içinde bulunduğu durumlar da göz önüne alınarak, "aradaki farkın fahiş olup olmadığının" tespiti ile sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru olmamış ve kararın bozulmasını gerektirmiştir.

11.HD. 12.07.2005, E.2004/11391 K.2005/7570

1. Yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilir.
2. Yetersizlik, dava sırasında defî olarak ileri sürülebileceği gibi, iki yıllık hak düşürücü sürede anlaşmanın geçersizliğine ilişkin istenç (irade) açıklanması da yeterlidir.
3. İbraname maddi-manevi tazminat ayrımı yapılmamışsa, eşit biçimde, yani yarı yarıya ödendiği kabul edilmelidir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 111/2.maddesi uyarınca, tazminat miktarına ilişkin olup da, yetersiz veya fahiş bulunduğu açıkça belli olan anlaşma ve uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak "iki yıl içinde" iptal edilebilir. Anılan madde hükümlerinden yararlanabilmek için bu yön, "dava sırasında bir defî olarak öne sürülebileceği" gibi, yapıldığı günden başlayarak iki yıllık hak düşürücü sürede "anlaşma hükümlerinin kabul edilmediğine ilişkin bir istencin (iradenin) açıklanması" da yeterli olacaktır. Somut olayda, ibranamenin verilmesinden sonra iki yıllık süre dolmadan dava açılması karşısında, davacının bu ibraname ile bağlı kalmak istemediğinin kabulü gerekir.

İbranameyle ödenen 800.000 lira tazminatta, maddi-manevi tazminat ayrımı yapılmadığından eşit biçimde karşılandığı, yani yarısı olan 400.000 liranın manevi tazminat olarak ödendiği anlaşılmaktadır. Mahkemece, 4.000.000 lira manevi tazminat takdir edilerek, ibranamenin yetersiz olduğu vurgulanmış bulunmaktadır. Bu durumda, hüküm altına alınan 4.000.000 lira manevi tazminattan, geçersiz ibranameyle ödenen 400.000 lira düşülerek 3.600.000 liraya hükmedilmek gerekirken, yazılı bizimde hüküm kurulması isabetsizdir. Bu nedenle, davacının karar düzeltme isteminin kabulüyle anılan gerekçeyle hükmün bozulması gerekmektedir.

19.HD.26.09.1994, 6775-8393 (YKD.1995/10-1603)

1. İptal için yetersizliğin veya fahişliğin "açıkça belli olması" yeterlidir.
2. Bu tür davalarda "iradeyi sakatlayan" durumların araştırılmasına gerek yoktur.
3. Gerçek zarar ile ödenen tazminat arasındaki fark bilirkişiye hesaplatılmalıdır.

2918 sayılı KTK'nun 111.maddesi 2.fıkrasında "Tazminat miktarlarına ilişkin olup da, yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilir" hükmüne yer verilmiş bulunmaktadır. Görüldüğü gibi madde, ibranamenin iptali için zarar görene "yetersizlik" ve zarar verene de "fahişlik" iddiası ile iptal hakkı tanımış, iptal sebebi olarak da objektif bir unsur bu yetersizliğin ve fahişliğin "açıkça belli olması"

halini kabul etmiştir. Bu durumdan anlaşılacağı gibi, maddede, Borçlar Kanunu'nun gabini düzenleyen 21.maddesinde öngörülen “zarar görenin müzayaka halinde olması veya saflığından ya da tecrübesizliğinden yararlanılmış olması” gibi halleri aramamış, diğer bir deyişle, subjektif unsurlara yer verilmemiştir. Öğretide de, anılan maddenin uygulanmasında BK'da öngörülen gabinin şartları aranmaksızın sadece “açıkça yetersizlik veya fahişlik” objektif unsurunun yeterli olacağı kabul edilmiştir. O halde mahkeme kararı gerekçesinde davanın reddine dayanak yapılan ve gabinde subjektif unsur olan irade fesadı iddiasının yer almadığı görüşünde isabet bulunmamaktadır.

Mahkemece, bilirkişi raporunda hesaplamaya esas alınan ücretlerin fahiş olduğu gerekçesiyle açıkça yetersizlik unsurunun oluşmadığı kabul edilmişse de, bu konuda bilirkişiden ek rapor alınmadan bu sonuca varılması eksik incelemeye dayandığından isabetli görülmemiştir. Zira, sigortanın ibraz ettiği raporda dahi olay tarihindeki asgari ücrete göre “hesaplanan tazminat miktarı” ile “davacıya ödenen tazminat arasındaki fark” bir misline yakın bulunmaktadır. Bu oran ise açıkça yetersizliğin belirgin ve yeterli bir delildir. Nitekim, sigorta da bu hatayı kabul ederek kısmi kabulde bulunmuştur.

Bu durum karşısında mahkemece yapılacak iş, ibranamenin düzenlendiği tarihteki asgari ücret üzerinden (sonraki ücret artışları dikkate alınmaksızın) yeniden hesaplama yaptırılarak ve sigortanın yukardaki kabulü de dikkate alınarak hasıl olacak sonuca göre bir karar vermektir.

11.HD.07.04.1995, 207-3054 (YKD.1995/7-1072)

- 1. Hukuki sorumluluğun tek taraflı bir ibranameyle ortadan kaldırılması olanaksızdır.**
- 2. Bir ödeme yapıldığı kanıtlanırsa, bunun davalının sorumlu olacağı tazminat içinde “yetersiz” olup olmadığı değerlendirilmelidir.**
- 3. İbramenin iptali için ayrı bir davanın açılması da gerekmez.**

Dava, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85/1 maddesinden kaynaklanan ağırlaştırılmış objektif (tehlike) sorumluluğundan kaynaklanmıştır. Aynı Kanun'un 111.maddesinde, bu kanunla öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmaların geçersiz olduğu kabul edilmekle kalmamış, tazminat miktarlarına ilişkin olup yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmaların yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebileceği kuralı da getirilmiştir.

Olayımızda davalı, trafik olayından dolayı davacının zararının karşılandığını, ibraname alındığını ve bir tazmin borcu kalmadığını ileri sürmüştür. Davacı, ibranamenin “karşılıksız” olduğundan hükümsüzlüğünü savunmuştur. Mahkeme, KTK.'nun 111.maddesiyle getirilen ve yukarda anılan kuralı gözetmeden ibranameyi esas alarak davanın reddine karar vermiştir. Davacı, ibranamenin hükümsüz olduğunu ileri sürdüğüne göre, bu savunmanın KTK. 111.maddesinde gösterilen kuralların ışığı altında incelenmesi gerekirdi. İbramenin iptali için ayrı bir davanın açılması da gerekmez.

Davalının dayandığı ibranamede, davacıya bir ödeme yapılmamıştır. Anılan 111.maddeye göre, hukuki sorumluluğun tek taraflı bir ibranameyle ortadan kaldırılması olanağı olmadığından ibraname hükümsüz sayılmalıdır. Bir ödeme yapıldığı kanıtlanırsa, bunun davalının sorumlu olacağı tazminat miktarı içinde “yetersiz olup olmadığı” değerlendirilmelidir. Bu yolda bir değerlendirme yapılırken KTK'nun 85/1.maddesinde getirilen sorumluluğun ağırlaştırılmış bir objektif sorumluluk olduğu, bu sorumluluğa ilişkin anlaşmaları geçersiz sayan veya iptal olanağı getiren 111.maddenin zarar görenleri büyük ölçüde koruma amacı da gözetilmelidir .O halde mahkemenin 2918 sayılı Kanunla getirilen kuralları gözetmeden hüküm kurması usul ve yasaya aykırı olmuştur.

4.HD. 20.12.1988, 8360-10940 (YKD. 1989/4-487)

- Yolcunun, araç işleticisi taşımacı ile yaptığı anlaşma, 2918 sayılı Yasa'nın 111.maddesine göre geçersiz ise, yolcunun tazminat davasının esastan incelenmesi gerekir.**

Davacı yolcu, trafik kazası sonucu yolcu olduğu araçta yaralandığını ve davalı ise ibraname düzenlendiğini öne sürmüş ve ibraname nedeniyle davanın reddine ilişkin karar, davacı tarafça temyiz edilmiştir. 2918 sayılı Yasa'nın 111 nci maddesine göre, bu yasada öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersiz olup, tazminat miktarlarına ilişkin bulunup da, yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilirler. Davacının dayanmış olduğu hukuki nedenler, açıklanan bu kural çerçevesinde incelendiğinde, hiçbir tazminat miktarını içermeyen bu anlaşmanın geçersizliğinin kabulü ile davacının iddialarının incelenmesi ve sonucu çerçevesinde bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş ve yerel mahkeme kararının bozulması gerekmiştir.

11.HD. 12.12.1994, 5737-9595

İbra belgesiyle bir ödeme yapılmışsa, bu belge “makbuz” niteliğinde sayılmalıdır.

Dava, trafik kazası nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davacıların davalıyı ibra ettikleri gerekçesiyle dava reddedilmiştir. Kararı davacılar temyiz etmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Yasası'nın 111.maddesine göre, bu yasada öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir. Somut olay, ölümlü trafik kazası olup, bu kaza nedeniyle işletenin ve sürücünün hukuki sorumluluklarının anılan yasa gereği varolduğu açıktır. Belirtilen düzenleme gereğince, davalı tarafından sunulan “ibra” belgesinin davalının hukuki sorumluluğunu tamamen ortadan kaldırmayacağı, ancak bu belge ile bir ödeme yapılmış ise “makbuz” niteliğinde sayılacağı kabul edilerek, varılacak uygun sonuç çerçevesinde karar verilmesi gerekirken, mahkemece davanın reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.14.04.2003, E.2002/14131 K.2003/4629 (Kazancı Yazılım)

1. **Feragat adı altında verilen belge “makbuz” olarak değerlendirilmelidir.**
2. **Senetle veya diğer yollardan alınan miktarlar, gerçekleşen zarardan düşülmelidir.**

Davacı, davalının kullandığı traktörün çarpması sonucu yaralanması nedeniyle tazminat istemiştir. Davalı savunmasında, davacının el yazısı ile yazıp kendisine verdiği belgeyi ibraz edip, dava açılmadan önce tazminat hakkında “feragat” eden davacının açtığı davanın reddini istemiştir.

Davalı tarafından davanın reddine gerekçe yapılan belge 2918 sayılı KTK. 111.maddesinde de ifade edildiği gibi “makbuz” olarak değerlendirilerek, davacının zararı belirlenmeli, senetle veya diğer yollardan alınan miktarlar gerçekleşen zarardan düşülmelidir. Açıklanan bu yön gözetilmeden davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

4.HD. 24.05.1999, 3059-4741

1. **İbra belgesi “makbuz” olarak değerlendirilmelidir.**
2. **Tazminat hesaplanarak davalının yaptığı ödeme düşülmelidir.**

Trafik kazasında davacının desteği ölmüş, davalı aynı gün tutuklanmıştır. Tutuklamayı takiben davacı tarafından Asliye Ceza Mahkemesine verilen dilekçe incelendiğinde davacının ceza kovuşturmasına ilişkin olarak şikâyetinin olmadığını bildirdiği ve fakat davalıdan aldığı 90.000.000 lira dışında gerekirse fazlaya ilişkin istemi ile ilgili olarak dava açacağını beyan ettiği ve bu beyanının hakim tarafından dilekçesi altına yazılarak davacı ve davalı vekiline imzalatıldığı görülmektedir. Bunun dışında davacı ve dava dışı kişilerin imzasını taşıyan “ibra” yazısındaki beyanlar da aynı niteliktedir. Anılan dilekçeler “makbuz” niteliğinde olup, KTK. 111.maddesine göre sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersiz olduğundan davanın reddini gerektirici nitelikte değildir.

O halde, mahkemece yapılacak iş, davacı babanın hak kazandığı destekten yoksun kalma tazminatını belirleyerek, olaya uygun bir miktar manevi tazminat da takdir edilerek, davalının yaptığı ödeme düşülerek karar vermektir. Açıklanan bu yönler gözetilmeden hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır.

4.HD.27.05.1999, 3367-4975

Sıkıntı içerisinde verilen belge, bağımsız irade ürünü olmadığı gibi, KTK.111.maddesine göre de geçersizdir.

Davacılarından Fatma, ölüm olayından iki gün sonra davacı Zeki'yi dünyaya getirmiş ve doğumdan kısa bir süre sonra davalıya haklarını aldığını bildirerek “davacı olmayacağı yolunda” bir belge vermiştir. Yerel mahkeme bu belgeye dayanarak davayı reddetmiştir.

Bir kere, ölüm ve doğum olayının hemen ardından “sıkıntı içerisinde” verilen belge, bağımsız irade ürünü olarak yorumlanamaz. Böyle olmasa bile KTK 111 maddesi, önceki yasa zamanındaki yargısal kararların yasalaşması biçiminde bu tür anlaşmaların geçersizliğini hüküm altına almıştır. Anılan yön gözetilmeden belgeye dayanılarak davanın reddedilmesi bozmayı gerektirmiştir.

4.HD. 18.04.1996, 3344-3297

1. **Tedavi giderleri için verilen ibraname, sonradan ortaya çıkan kalıcı sakatlığı kapsamaz.**
2. **İbranamele manevi tazminat ödendiği yazılı olsa bile, sonradan ortaya çıkan “kalıcı sakatlık” için ayrıca manevi tazminat istenebilir.**

Taraflar arasında düzenlenen “tarihsiz ibraname”de davacının yaralanması nedeniyle hastane, ilâç, tedavi, bakım ve ikamet giderlerinin karşılandığından bahisle davacının davalıyı ibra ettiği anlaşılmakta olup, ibranın bu kalem isteklerle sınırlı olduğu, olay nedeniyle sakat kalması

sonucu uğranılan sürekli iş göremezlik tazminatını kapsamadığının kabulü gerekir. Davacının işbu davada, sürekli iş göremezlik tazminatı istediği gözetilerek, davanın esasına girilmek ve öte yandan ibranamede manevi tazminat alındığı anlaşılacakla birlikte, bu durumun 2918 sayılı Yasanın 111.maddesi hükmü dikkate alınıp, manevi tazminat istemi de değerlendirilerek varılacak sonuca göre karar verilmesi gerekir.

19.HD. 31.01.1996, 5436-768

KTK m.111/2'ye göre, ibranamede yetersizlik veya fahişlik açıkça belli ise, ayrıca iradeyi sakatlayan bir halin araştırılmasına gerek yoktur.

Dava, 2918 sayılı KTK 111 maddesi uyarınca ibranamenin iptali ile aradaki farkın olay tarihinden başlayarak ticari faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesine ilişkindir. Mahkemece, davacının davalı tarafından ödenen bir miktar para karşılığı ibraname verdiği, bu ibranamede iradeyi fesada uğratan bir halin varlığının ileri sürülmediği gibi, olayda bu tazminat miktarının açıkça yetersiz olduğundan söz edilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

KTK 111/2.maddesi, anlaşma iptali için zarar görene “yetersizlik”, zarar verene “fahişlik” iddiası ile iptal hakkı tanımış, iptal sebebi olarak da objektif bir unsur olarak bu yetersizliğin veya fahişliğin “açıkça belli olması” hali kabul edilmiştir.

Bu durumdan da anlaşılacağı gibi, maddede gabini düzenleyen BK. 21.maddesinde öngörülen (zarar görenin parasal sıkıntı içinde olması veya saflığından, bilgisizliğinden, deneyimsizliğinden yararlanılmış bulunması) gibi halleri aramamış, subjektif unsurlara yer verilmemiştir. Öğretide ve Yargıtay uygulamasında da bu hususlar benimsenmiştir.

4.HD.16.01.1989, 5223-8806

1. Feragatnamenin KTK.111/2'ye göre geçersizliğinin belirlenmesi yeterli olup, ayrıca iptal davası açılmasına gerek yoktur.

2. İstek kalemleri farklı ise, feragatname yalnızca o istek kalemi için geçerlidir.

Feragatnamenin düzenlenmesinden itibaren iki yıl geçmeden tazminat davası açıldığına göre, feragatnameyi veren davacının KTK 111/2.maddesinde belirtilen geçersizlik iddiasını ileri sürmesi yeterli olup, ayrıca iptal davası açılmasına gerek yoktur. Feragatnamede tazminat olarak belli bir meblâğın ödendiği belirtilmemiş olması, davacılar vekilinin feragatname karşılığı kendilerine yalnızca cenaze gideri ödendiğini açıklaması karşısında, davalı tarafın ödemenin daha yüksek miktarda yapıldığına ilişkin bir delil getirmemesine, davada cenaze giderleri de istenmemesine ve bu zarar kalemiyle ilgili miktarın da destek tazminatından düşülmesi gerekmemesine göre, davalı vekilinin karar düzeltme isteminin reddi gerekmiştir.

11.HD. 29.02.1994, 103-1464

İbranamenin düzenlendiği tarihten iki yıl içinde dava açıldığına göre, davacı bu ibraname ile bağlı kalmak istemediğini açıklamış demektir.

Trafik olayından beş gün sonra bu olayla ilgili olarak ibraname düzenlenmiş ve bu ibranameden itibaren iki yıl içinde tazminat davası açılmıştır. Bu durumda, davacı yolcu, ibranameye itiraz etmiş demektir. Bu nedenle davanın incelenerek esas hakkında karar verilmesi gerekir.

11.HD. 07.10.1993, 4680-6277

Sigortadan para alırken ibraname veren davacının, zararın kalan bölümünü işletenden ve sürücüden isteme hakkı vardır. Tüm sorumluları ibra ettiği düşüncesi yanlıştır.

Davacı, sigortadan aldığı bedel karşılığı verdiği ibranamede, gerek sigorta şirketini gerekse araç sahibini ve sürücüyü ibra ettiğini açıklamıştır. Mahkeme bu ibra karşılığı davanın reddine karar vermiştir.

Davacının ibra ile gerçek amacı, sigorta şirketini ibra etmek olduğundan, sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibra ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiğini sigorta şirketine karşı açıklaması düşünülemeyeceği gibi, bu yolda irade açıkladığı da kabul edilemez. Bu nedenle davacı, sigorta haddi dışında kalan zararlarını davalı işletenden istemekte haklıdır. O halde tüm deliller toplanarak karar verilmesi gerekirken ibranameye dayanılarak davanın reddi yanlıştır.

4.HD. 06.11.1989, 9496-8440

Sigorta şirketlerinin düzenleyip imzalattıkları “geniş kapsamlı” ibranameler, yalnızca sigorta güvencesi ile sınırlı olarak geçerli olup, zarar görenin, işleten ve sürücüden zararın kalan bölümünü isteme hakkını ortadan kaldırmaz.

Uygulamada sigorta şirketlerinin aldıkları geniş kapsamlı ibranamelerin amacı sigorta şirketini ibradır. Bu nedenle sigortacının ödediği miktar ile sigorta güvencesi altına alınan zarar kalemleri sınırlıdır. Sigorta ibranamesinde motorlu araç sürücüsünün veya işletenin tüm borçlarının ibra edilmiş olduğu şeklindeki sözlerin üçüncü kişiler için etkili olmadığı gibi, değer kaybı, işten kalma ve manevi tazminatlar da sigorta teminatı içinde olmadığından, bunlara ilişkin verilen ibranın sigorta şirketinin sorumluluğu kapsamına etkisi bulunmamaktadır.

4.HD. 06.05.1985, 202-1846

Sigortadan alınan paranın yetersiz olup olmadığının, maddi zararın miktarı, niteliği, kusur oranlarına göre bilirkişi incelemesi yaptırılarak belirlenmesi gerekirken, ibranameye dayanılarak reddedilmesi doğru değildir.

Davacı, sigorta şirketinden bir miktar para alarak davalının poliçeden doğan sorumluluğunu ibra etmişse de, daha sonra açtığı davada, kazadan doğan maddi zararının fazla olduğunu ileri sürerek bunun tazminini istemiştir. Mahkeme, davacının delilleri toplanarak kazadan dolayı uğradığı maddi zararın miktarı, niteliği ve kusur oranlarına göre ibraname karşılığı alınan bedelin KTK.’nun 111/2.maddesi uyarınca yetersiz veya fahiş olup olmadığı bilirkişi incelemesi de yaptırılarak belirlenmesi gerekirken, geçerliliği araştırılmadan ibranameye dayalı olarak davacının maddi tazminat isteminin reddi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.

11.HD. 02.10.2003, 2275-8707

Sigorta şirketinin ödediği miktar ile ödenmesi gereken gerçek miktar arasında aşırı bir fark bulunup bulunmadığının, ödeme tarihindeki verilere göre belirlenmesi gerekir.

BK.nun 113 üncü maddesine göre, ödeme ile borç düşer. Bu durumda, davalı sigorta şirketinin “ödeme yaptığı tarihe göre” davacıların yoksun kaldığı destek miktarı belirlenerek ödenen miktar ile ödenmesi gereken miktar arasında aşırı bir fark tespit edildiği takdirde, KTK.’nun 111/2.maddesine gereğince ibranamenin geçerliliğinin değerlendirilmesi gerekir iken, rapor tarihindeki asgari ücretin hesaplamaya esas alınması doğru görülmemiştir.

11.HD.05.11.2002, 10293-10022

Trafik Kanunu’nun 111.maddesi dikkate alınmadan, davalı tarafça sunulan tarihsiz ve miktarı belirsiz ibraname başlıklı belgeye dayanılarak davanın reddedilmiş olması yasaya aykırıdır.

Dava, trafik kazası nedeniyle uğranılan zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Mahkemece, davalı tarafın dayandığı tarihsiz ve ödeme miktarı belirsiz “ibraname” başlıklı belgeye dayanılarak dava reddedilmiştir. Oysa, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu’nun sorumluluğa ilişkin anlaşmalar başlıklı 111.maddesine göre, kanunda öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir ve tazminat miktarına ilişkin olup da yetersiz veya fahiş olduğu “açıkça belli olan” anlaşmalar veya uzlaşmalar, yapıldıkları tarihten başlayarak “iki yıl içinde” iptal edilebilir. Mahkemenin bu yasa hükmünü gözeterek davada dayanılan belgeyi değerlendirip bir karar vermesi gerekirken yazılı gerekçe ile davayı reddetmesi yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

4.HD. 27.11.1997, 6762-11208

Davacının, sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibraname ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiği sonucu çıkarılamaz. Bu nedenle, sigorta haddi dışında kalan zararını, zarar verenlerden isteyebilir.

Sigorta şirketine verilen ibranamedeki irade açıklaması, hem sigortacı hem de tazminat borçlusu yönünden ancak sigorta kapsamı ile sınırlı olmak üzere sonuç doğurur. Sigorta haddini aşan tutar için ise, herhangi hukuksal bir sonuç doğurması söz konusu olamaz. Zira, ibra iradesi yöneltilmiş olan sigorta şirketi, tazminat alacaklısı davacıya karşı poliçede yazılı miktardan daha fazla ödeme borcu altında olmadığından, fazlaya ilişkin ibra gereksiz bir işlemdir. Davacının gerçek amacı, sigorta şirketini ibra etmek olduğundan, sigorta haddine kadar para alırken verdiği ibraname ile zararın geri kalan bölümünden vazgeçtiği sonucu çıkarılamaz. Bu nedenle, sigorta haddi dışında kalan zararını, zarar verenlerden isteyebilir. Yani, trafik sigortacısının ödediği kısmı aşan zararını, zarar verenlerden istemesi mümkündür.

11.HD. 18.03.2002, E.2001/10132 K. 2002/2467

YETERSİZ ÖDEMELERİN TAZMİNATTAN İNDİRİMİNE İLİŞKİN YARGITAY KARARLARI

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 14.03.2012 gün E.2011/4-824 K.2012/134 sayılı son kararının ilgili bölümleri:

Özet: Sigorta şirketi tarafından davacılara **ödemelerin yapıldığı günler ile destekten yoksun kalma tazminatının hesaplanmasına ilişkin bilirkişi raporunun düzenlendiği gün arasında geçen sürede**, sigorta şirketinden alınan paranın getirisinin **yasal faiz ölçüsünde güncelleştirilip** belirlenmesi ve sigorta şirketi tarafından yapılan ödeme ile birlikte, **hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından indirilmek suretiyle** bulunacak miktar üzerinden destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilmesinden ibarettir.

Kararın ilgili bölümü:

Dava, davacıların desteğinin (çocuklarının ve kardeşinin) ölümüyle sonuçlanan trafik kazası nedenine dayalı maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir. Bu tür davalarda destek tazminatı hesabı özellikli bir yöntemle yapılmakta ve faraziyeye dayanan bu hesaplama, sürekli tartışmalara yol açmaktadır. Bu tartışmaların bir bölümünü de olay sonrası mağdurlara yapılan ödemeler ve anlaşmalar oluşturmaktadır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 111.maddesi hükmüyle bu sorun çözümlenmiştir. Anılan madde hükmüne göre:

"Bu kanunla öngörülen hukuki sorumluluğu kaldıran veya daraltan anlaşmalar geçersizdir. Tazminat miktarlarına ilişkin olup da, yetersiz veya fahiş olduğu açıkça belli olan anlaşmalar veya uzlaşmalar yapıldıkları tarihten itibaren başlayarak iki yıl içinde iptal edilebilir."

Bu yolda düzenlenen ibranameler ve sözleşmeler, hukuki sorumluluk ve tazminat miktarı bakımından istenilen sonuçları doğurma özellik ve niteliğinden yoksunsa da, hemen ödenen paraların akıbeti önem kazanmaktadır. Özellikle destek tazminatı saptamalarında ödemelerin konumunun ne olacağı; bir başka anlatımla da genellikle birkaç yıl süren yargılama sürecinin sonlarına doğru yapılan destek tazminatı miktarlarının belirlenmesinden sonra, yıllar önce gerçekleşen ödemelerin aynen mi düşüleceği; yoksa uyarla yoluna mı gidileceği sorularının cevaplandırılması gerekmektedir.

Yerel mahkemenin kararı, olay sonrası ne miktar para ödendi ise çok sonraları yapılan hesaplamada çıkan miktardan güncelleme yapılmaksızın düşülebileceği yönündedir. Bu gerekçe "zarar haksız eylemden kaynaklandığından tazminat haksız eylemin vuku bulduğu tarihte muaccel hale gelmektedir. O halde, davalı tarafından ödenen miktarın zarardan mahsubunun olay tarihine göre yapılması yani faizin düşülmemesi gerekir." şeklindeki düşüncenin yansımalarıdır.

Bu yöntem, adalet ve hakkaniyet duygularını incittiği gibi borcunu hemen ödemeye çalışanların üzerinde de olumsuz etki yapmaktadır.

Bunu bir örnekle anlatmak gerekirse; 1995 yılında meydana gelen trafik kazasından dolayı, fail mağdurlara beş milyar lira destek tazminatı ödemiş; daha sonra, mağdurlar bir dava ile destekten yoksun kalma nedeniyle maddi tazminat istemişlerse, yargılama sırasında, 1999 yılı içinde yapılan tazminat hesaplamasında tazminat miktarı yirmi milyar lirayı bulur ki, ileri tarihlerde yapılan hesaplama mutlaka yüksek miktarlara ulaşmaktadır. Oysa 1995 yılı içinde hesaplama yapılabilsen, mağdurların hak edebilecekleri para belki de beş milyar veya biraz fazlası olacaktı. Şimdi, tazminat sorumlusu ya da sorumlularının, 1995 yılında beş milyar lira ödemekle tazminat yükümlülüğünden kurtulup kurtulmadıkları ve yerel mahkemenin düşüncesi gibi (20-5=15) hesabıyla onbeş milyar lira borçlu mu olduklarına bakmak gerekir. Elbette zarar, haksız eylem tarihinde gerçekleşmiştir. Kural olarak da o tarihe göre tazminat hesap edilir ve buna faiz de yürütülür. Ne var ki, yapılan ödeme varsa bu ödemenin hangi tarihe göre mahsup edileceğinin; mahsubun, ödeme tarihine mi, yoksa yıllar sonra faraziyeye dayanan bir hesaplama ile karar tarihine göre mi yapılacağıın tespiti büyük önem taşımaktadır.

Yıllar önce yapılan ödemenin, daha sonraki bir tarihte yine aynı miktarda düşülecek olması, toplumda uzlaşmaları yok eder; dava aç-al parayı savunmasına prim vermiş olur. Hukuk, borcunu kısmen ya da tümüyle ödeyenleri, iyi niyetlileri, pişman etme aracı olamaz. Kaldı ki, yukarıdaki örnekteki gibi, tazminat yükümlüsünce ödenmesi gereken paralar ödenmeyip dava sonuçları beklenseydi; ödenen miktarlar en azından kendisi kadar faiz getirir, tazminat sorumlusu da karlı çıkardı.

Hukuk Genel Kurulundaki tartışmalarda bu gerekçeler ile olayda, sigorta şirketinin yaptığı ödemelerin, daha sonra alınan bilirkişi raporunda dikkate alınarak güncelleme yapılması gerektiği görüşü çoğunluk tarafından kabul edilmiş; güncellenmenin nasıl ve hangi yöntemle yapılması gerektiği konusu tartışılmış, ancak azınlıkta kalan bazı üyeler tarafından, bu husus yerel mahkeme ile Özel Daire arasında uyumsuzluk konusu yapılmadığından, Hukuk Genel Kurulu önüne uyumsuzluk konusu olarak gelmediği,

dolayısı ile Hukuk Genel Kurulunda güncellemenin nasıl formüle edilmesi gerektiği hususunun tartışılmayacağı görüşü ileri sürülmüş; bu husus Hukuk Genel Kurul'ca usulü bir ön sorun olarak tartışılmıştır.

Hukuk Genel Kurulunun bir görevinin de mahkemelere yol göstermek ve uygulama birliği sağlamak olduğu, azınlık görüşünün kabul edilmesi durumunda uyuşmazlığın tam olarak çözümlenmemiş olup müphem kalan hususların, belirsizliklere sebebiyet vereceği gerekçeleri ile, güncellemenin şekli ve formülünün de Hukuk Genel Kurulunda tartışılarak, karara bağlanması gerektiği çoğunluk tarafından kabul edilmiştir. Usule ilişkin bu ön sorun aşıldıktan sonra işin esasının incelenmesine geçilmiştir.

İşin esasına gelince:

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında, iki türlü güncelleme yöntemi ileri sürülmüş ve bu iki görüş tartışılarak karara bağlanmıştır.

Birinci güncelleme yöntemi: **Özel Daire bozma kararında da belirtildiği gibi, sigorta şirketi tarafından yapılan ödemelere bilirkişi rapor tarihine kadar yasal faiz işletilmek suretiyle bulunacak tazminat miktarından sigorta şirketi tarafından yapılan bu ödeme ile birlikte işletilen yasal faiz tutarının da düşülmesi suretiyle bulunacak miktar üzerinden destekten yoksun kalma tazminatı verilmesi şeklinde formüle edilmiştir.**

İkinci güncelleme yöntemi ise: **Sigorta şirketinin yapmış olduğu ödeme tarihi itibari ile ayrıca zararın miktarının da hesaplanması, sigorta şirketi tarafından yapılan ödemelerin toplam zarar miktarına yüzde olarak oranının bulunması -eğer ödeme zararın tamamını karşılıyor ise davanın reddedilmesi-, ödeme zararın tamamını karşılamıyor ise, mahkeme kararına en yakın tarihte alınan bilirkişi rapor tarihi itibari ile de toplam zarar miktarı hesaplanmak suretiyle, bulunacak toplam tazminat miktarından, sigortanın ödediği miktarın oran olarak (yüzde olarak) düşüldükten sonra bakiye kalan miktar üzerinden destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilmesi gerektiği şeklinde formüle edilmiştir.**

Bahsedilen bu iki güncelleme formülü üzerinde yapılan tartışmalar sonucunda **birinci güncelleme yönteminin uygulanması gerektiği, çoğunluk tarafından kabul edilmiştir.**

Öyleyse yerel mahkemece yapılacak iş; sigorta şirketi tarafından davacılara ödemelerin yapıldığı günler ile destekten yoksun kalma tazminatının hesaplanmasına ilişkin bilirkişi raporunun düzenlendiği gün arasında geçen sürede, sigorta şirketinden alınan paranın getirisinin yasal faiz ölçüsünde güncelleştirilip belirlenmesi ve sigorta şirketi tarafından yapılan ödeme ile birlikte, hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından indirilmek suretiyle bulunacak miktar üzerinden destekten yoksun kalma tazminatına hükmedilmesinden ibarettir.

Hal böyle olunca, yerel mahkemece sigorta şirketi tarafından yapılan ödemenin yasal faiz ölçüsünde güncelleştirilip belirlenmemesi ve sigorta şirketi tarafından yapılan ödeme ile birlikte hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından bu miktarın indirilmemiş olması da ayrı bir bozma nedenidir. O halde, yukarıda açıklanan gerekçelerle usul ve yasaya aykırı bulunan direnme kararının bozulması gerekir.

HGK.14.03.2012, E.2011/4-824 K.2012/134

ÖZEL DAİRE KARARLARI :

Özet: Sigorta şirketi tarafından yapılan ödemeyi destekten yoksun kalma tazminatı hesabı yapılmadan önce alan davacılar, hesap tarihine kadar geçen süre nedeni ile aldıkları paranın yasal faizi kadar kazanım elde etmişlerdir. Oysa destekten yoksun kalma tazminatı bu hesaplamanın yapıldığı gündeki verilere göre tespit edilmelidir.

Zarar ve zararın denkleştirilmesi ilkesi gereğince, davacılara yapılan sigorta ödemesinin, ödeme günü ile destekten yoksun kalma tazminatının hesaplandığı güne kadar geçen süredeki işlemiş yasal faizi de hesaplanarak, ödeme tutarı ile birlikte hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından indirilmesi gerekir.

Karar : Davacılar vekili dava dilekçesiyle, davalı tarafa Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasıyla sigortalı araç sürücüsünün kusurlu hareketi ile meydana gelen kazada desteklerinin öldüğünü açıklayıp, fazlaya dair haklarını saklı tutarak davacı Cumali için 5.618,25 TL, Selma için 8.871,69 TL destekten yoksun kalma tazminatının temerrüt tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı sigorta savunma ve toplanan kanıtlara göre; davanın kabulü ile, davanın kabulü ile, davacı cumali için 5.618,25 TL, Selma için 8.871,69 TL olmak üzere toplam 14.489,94 TL tazminatın davacı Selma için dava dilekçesinde talep edilen 4.000 TL ve cumali için talep edilen 3.500 TL den toplam 7.500 TL'sine dava tarihi olan 07.04.2009 tarihinden itibaren yasal faizi ile birlikte alınarak davacılar ayrı ayrı verilmesine, ıslah edilen taleple ilgili açıkça ıslah dilekçesinde faiz talebinde bulunulmadığından, kalan kısma yönelik olarak faiz yönünde hüküm tesisine yer olmadığına karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dava, trafik kazasından kaynaklanan destekten yoksun kalma tazminatı istemine ilişkindir. Mahkemece hükme esas alınan 11.01.2010 tarihli bilirkişi raporunda davalı tarafından 25.02.2009 tarihinde davacı baba için ödenen 10.594,60 TL ile anne için ödenen 9.471,05 TL destekten yoksun kalma tazminatı güncelleme yapılmadan hesaplanan tazminattan mahsup edilmiştir.

Sigorta şirketi tarafından yapılan ödemeyi destekten yoksun kalma tazminatı hesabı yapılmadan önce alan davacılar, hesap tarihine kadar geçen süre nedeni ile aldıkları paranın yasal faizi kadar kazanım elde etmişlerdir. Oysa destekten yoksun kalma tazminatı bu hesaplamanın yapıldığı gündeki verilere göre hesaplanmalıdır.

Zarar ve yararın denkleştirilmesi ilkesi gereğince, davacılar yapılan sigorta ödemesinin, ödeme günü ile destekten yoksun kalma tazminatının hesaplandığı güne kadar geçen süredeki işlemiş yasal faizi de hesaplanarak, ödeme tutarı ile birlikte hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından indirilmesi gerekir. Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeden yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun görülmediğinden kararın bozulması gerekmektedir.

17.HD. 23.09.2010, E.2010/5025 K.2010/7268

Özet : Davalı araç sigortasından davacılar yapılan ödeme tarihi 25/12/2001 olup hükme dayanak yapılan hesap rapor tarihi ise 15/11/2005'tir. Şu durumda sigorta ödemesi hesaptan çok önce olup ödeme tarihinden hesap tarihine kadar işlemiş yasal faizi ile birlikte hesaplanan destek tazminat miktarlarından düşülmelidir. Mahkemenin bu yönü gözetmeden sigorta ödemesinin infazda dikkate alınmasına şeklinde karar vermesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

Karar : Dava, trafik kazasından kaynaklanan desteğin ölümü nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece istem kısmen kabul edilmiş, karar davalılardan Taci Tosun tarafından temyiz edilmiştir.

Davacılarından ölenin anne ve babası olan Harun Karaca ve Nermin Karaca asıl ve birleşen davada çocuklarının ölümünden dolayı destekten yoksun kalma tazminatı istemişlerdir. Mahkemece, hükme dayanak yapılan 15/11/2005 tarihli hesap raporunda hesaplanan destekten yoksun kalma tazminat miktarlarına hükmedilmiştir. Davacı anne babaya İsviçre Sigorta A.Ş tarafından 25/12/2001 tarihinde toplam 4.080 YTL ödeme yapıldığı bildirilmiştir. Mahkemece sigorta ödemesinin infazda dikkate alınmasına karar verilmiştir.

Davalı araç sigortasından davacılar yapılan ödeme tarihi 25/12/2001 olup hükme dayanak yapılan hesap rapor tarihi ise 15/11/2005'tir. Şu durumda sigorta ödemesi hesaptan çok önce olup ödeme tarihinden hesap tarihine kadar işlemiş yasal faizi ile birlikte hesaplanan destek tazminat miktarlarından düşülmelidir. Mahkemenin bu yönü gözetmeden sigorta ödemesinin infazda dikkate alınmasına şeklinde karar vermesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.17.11.2008, E.2008/12400 K.2008/14221

KARŞI OY :

Davacıların desteği trafik kazasında ölmüştür. Davacılar, anne ve baba desteğin yardımından mahrum kalmışlardır.

Haksız fiillerde, zarar görenin mal varlığındaki azalma, haksız fiilin işlendiği anda oluşmuştur. Zarar verenin tazminat sorumluluğu da bu tarihte başlar. Olay tarihi itibarıyla tazminatın ödenmesi yasal zorunluluktur. Tazminatın ödenmemesi durumunda tazminat sorumlusu temerrüde düşer. Olay tarihi itibarıyla mal varlığında azalma meydana gelen ve haksızlığa uğrayan tarafın, zararın sonraki tarihler itibarıyla giderilmesi, haksız fiil sorumlusunun nedensiz zenginleşmesine neden olur.

Haksız fiilde bulunan kişinin kısmi ödemede bulunması onun, zarar görenlerin acılarını tamamen giderdiği sonucunu doğurmaz. Ancak zarar olay tarihi itibarıyla tamamen giderilmesi durumunda bu düşünce kabul edilebilir. Bu tür olaylarda, yasalara aykırı hareket eden haksız fiil faillerine, yeni bir suç işlemeye teşvik edecek şekilde hareket edilmemelidir. Zarar görenin olay tarihi

itibariyle yaşamaya başladığı ve yaşamı boyunca çekeceği acıyı hukukçuların görmesi gerekir. Yasalarda suçluyu koruyan haksız fiil mağduruna hukuk yoluyla ikinci bir acı verecek bir hüküm de yoktur.

Uygulamada bu husus gözden kaçırılmakta, tüm tazminatlarında, faili koruyan kararlar çıkmaktadır. Kamuoyu bu tür kararlardan rahatsızlık duymakta ve yargıya güven sarsılmaktadır. Suçlunun korunduğu kanaati kamu oyununda oluşmaktadır. Bu durum yargı için acı vericidir. Hukukçular, uygulayıcılar bu hususta çok dikkatli olmak zorundadırlar. Yasa koyucu zarar görenin zararlarının artmasına neden olacak hükümlerin yasalarda yer almasını da kabul etmez.

Somut olayda; davacı anne ve baba destekten yoksun kalmışlardır. Olaydan sonra zararın bir bölümünün sigorta tarafından ödenmesi ödenen bu bölümün ödeme tarihinde paranın alım gücüne faizi ile birlikte uyarlanması doğru değildir. Davalılar, yapılan bu ödeme ile o miktardaki borçlarından kurtulmuşlardır. Tazminattan ancak bu miktarın indirimi yapılabilir. Tazminatın olay tarihinde tam ödenmemesinde davacıların sorumluluğunda yoktur. Bu kararla haksız fiilde bulunan davalı korunmuştur. Davacılar ise; hukuk eliyle ikinci defa zarara uğratılmışlardır. Acılarının artmasına neden olunmuştur. Hesaplanan, tazminat tutarından yapılması gereken indirimler adaletli olmalıdır. Çoğunluğun bozma gerekçesi yukarıda anlatılan nedenlerle doğru değildir. Bu şekilde indirim için yasalarda hükümde bulunmadığına göre bozma gerekçesine katılmıyorum. Mahkemece tüm bu olgular dikkate alınmıştır. Mahkeme kararı doğrudur. Karar onanmalıdır.

Anlatılan nedenlerle kararın 2. bendindeki bozma gerekçesine katılmıyorum.

Üye Mehmet Uyumaz

Özet: Dava, trafik kazasından kaynaklanan yaralanma nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece hükme dayanak yapılan hesap raporunda daimi iş gücü kaybı tazminatı hesap tarihindeki verilere göre hesaplanmış ve davalının araç sigortası olan Ak Sigorta tarafından davacıya ödenen miktar düşülmeden hüküm altına alınan miktar bulunmuştur. Oysa sigorta ödemesinin yapıldığı tarihten hesap rapor tarihine kadar işlemiş yasal faizi de hesaplattırılıp sigorta ödemesinin işlemiş yasal faizi ile birlikte hesaplanan destek tazminatından düşülmesi gerekir.

Karar : Dava, trafik kazasından kaynaklanan yaralanma nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece istem kısmen kabul edilmiş, karar davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Mahkemece hükme dayanak yapılan hesap raporunda daimi iş gücü kaybı tazminatı hesap tarihindeki verilere göre hesaplanmış ve davalının araç sigortası olan Ak Sigorta tarafından 10.05.2000 tarihinde davacıya ödenen miktar düşülmeden hüküm altına alınan miktar bulunmuştur. Oysa sigorta ödemesinin yapıldığı tarihten hesap rapor tarihine kadar işlemiş yasal faizi de hesaplattırılıp sigorta ödemesinin işlemiş yasal faizi ile birlikte hesaplanan destek tazminatından düşülmesi gerekir.

Anılan yön gözetilmeden verilen karar usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.11.2008, E.2008/2399 K.2008/14588

Özet : Dava, trafik kazası sonucu meydana gelen ölüm nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece yapılacak iş, davalının yapmış olduğu ödemenin güncellenmesinin, davacılar ödendiği tarihten rapor tarihine kadar geçen sürede işleyecek yasal faizinin işletilmesi şeklinde hesaplanması ve elde edilen rakamın davacıların destekten yoksun kalma tazminatından düşülmesidir. Aynı şekilde İçişleri Bakanlığı tarafından 2330 Sayılı Kanun gereği davacılar yapılan ve rücuya tabi olan ödemelerin de aynı yöntemle hesaplanarak destekten yoksun kalma tazminatından düşülmesi gerekmektedir.

Karar: Dava, trafik kazası sonucu meydana gelen ölüm nedeniyle maddi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacılar tarafından temyiz edilmiştir.

Davalı sürücü, kullandığı araç ile görüş mesafesinde ve seyir istikametinde bulunan ve yolun karşısına geçmek isteyen davacıların desteğine çarparak ölümüne neden olmuştur.

Mahkemece, dava dışı Esnaf ve Sanatkarlar Vakfınca bu kaza nedeniyle davacılar ödenen 20.000 YTL'nin güncellenmiş halinin talep edilen maddi tazminat miktarlarını geçmiş olduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir. Dosya içeriğinden Esnaf ve Sanatkarlar Vakfı tarafından 10.11.1998 tarihinde ödenen 20.000 YTL'nin 6.000 YTL'sinin davalı tarafından diğer bölümünün de bir kısım oda üyeleri tarafından yapılan şartlı bağışlarla ödendiği anlaşılmaktadır. Yapılan ödemelerin bir kısmının davalı dışındaki üyeler tarafından yapılan bağışlardan karşılanmış

olması nedeni ile bu ödemenin tamamının davalının maddi tazminat yükümlülüğüne etki edeceğinin kabulü doğru değildir.

Mahkemece yapılacak iş, davalının yapmış olduğu 6.000 YTL'nin güncellenmesinin, davacılara ödendiği tarihten rapor tarihine kadar geçen sürede işleyecek yasal faizinin işletilmesi şeklinde hesaplanması ve elde edilen rakamın davacıların destekten yoksun kalma tazminatından düşülmesidir. Aynı şekilde İçişleri Bakanlığı tarafından 2330 Sayılı Kanun gereği davacılara yapılan ve rücuya tabi olan ödemelerin de aynı yöntemle hesaplanarak destekten yoksun kalma tazminatından düşülmesi gerekmektedir. Açıklanan ilkelere aykırı olarak ulaşılan sonuç doğru görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

4.HD.15.04.2008, E.2007/6368 K.2008/5284

KARŞI OY :

Dava, trafik kazası sonucu meydana gelen destek ölümü nedeniyle tazminat istemine ilişkindir. Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Karar davacılar tarafından temyiz edilmiştir. Kararın Daire tarafından bozulmasına karar verilmiştir. Bozma kararının (2) nolu bendindeki olaydan sonra davalılar tarafından davacılara ödenen zararın bir bölümü için hüküm tarihindeki paranın satın alım gücüne uyarlanması ile ilgili çoğunluğun bozma gerekçesine katılmıyorum. Şöyle ki;

Haksız fiillerde; zarar görenin mal varlığındaki azalma haksız fiilin işlendiği anda oluşmuştur. Haksız fiil sorumlusunun sorumluluğu bu tarihte başlar. Olay tarihi itibarıyla tazminatının tamamının ödenmesi yasal zorunluluktur. Tazminatın olay tarihi itibarıyla ödenmemesi durumunda tazminat sorumlusu temerrüde düşer. Olay tarihi itibarıyla malvarlığında azalma meydana gelen ve haksızlığa uğrayan tarafın zararının sonraki tarihler itibarıyla giderilmesi haksız fiil sorumlusunun nedensiz zenginleşmesine neden olur. Haksız fiilde bulunan kişinin kısmi ödemede bulunması onun zarar görenlerin acılarını tamamen giderdiği sonucunu doğurmaz. Ancak zararın tamamının olay tarihi itibarıyla giderilmesi durumunda bu düşünce kabul görür; Bu tür olaylarda hiçbir zaman haksız fiilde bulunanın teşvikine neden olacak şekilde hareket edilmemelidir. Zarar görenin olay tarihi itibarıyla yaşamaya başladığı ve yaşamı boyunca çekeceği acıyı hukukçuların görmesi gerekir. Daire çoğunluğunun kararı ile haksız fiilde bulunan, zarar veren durumunda olanlar teşvik edilmiştir. Hiçbir hukukçunun buna hakkı yoktur. Adaletle olan güven sarsılır. Yasalarda çoğunluğun bozma gerekçesine uygun bir hükümde getirmemiştir.

Yasa koyucunun yasalarda yer vermediği, zarar görenin zararının artmasına, daha çok acı çekmesine neden olacak, zarar verenin de teşvikine ve ödüllendirilmesine neden olacak bir bozma gerekçesi getirilmiştir. Yasa koyucu zarar görenin zararlarının artmasına neden olacak hükümlerin yasalarda yer almasını da kabul etmez.

Somut olayda da davacılar destekten yoksun kalmışlardır. Olaydan sonra, davalılar tarafından zararın ödenen bir bölümü hüküm tarihinde paranın alım gücüne uyarlanması doğru değildir. Davalılar yapılan bu kısım ödeme ile o miktardan borçlarından kurtulmuşlardır. Tazminattan ancak bu miktarın indirimi yapılabilir. Bu nedenle bozma ilamının bu bölümüne katılmıyorum. Tazminatın olay tarihinde tam ödenmemesinde davacıların sorumluluğu yoktur.

Anlatılan nedenlerle çoğunluğun bozma gerekçesine katılmıyorum.

Üye Mehmet Uyumaz

Özet : Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkindir. Dava, haksız eylemden kaynaklanmıştır. Haksız eylemlerde temerrüt, olay tarihinde gerçekleşir. Birleşen davada istedikleri tazminat için olay tarihinden faiz yürütülmesini talep eden davacıların bu talebi dikkate alınmadan, mahkemece, dava tarihinden faiz yürütülmüş olması doğru değildir.

Mahkemece, alınan bilirkişi raporunda destek tazminatının rapor tarihindeki verilere göre hesaplanması ve sigorta şirketlerince davacılara yapılan ödemelerin herhangi bir güncelleştirme yapılmadan düşülmesi doğru olmamıştır. Sigorta şirketlerinin ödemelerinin yapıldığı tarihlerden rapor tarihine kadar işlemiş faizi de hesaplattırılıp sigorta ödemelerinin yasal faizi ile birlikte, belirlenen destek tazminatından düşülmesi gerekir.

Karar:

1- Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı kanıtlarla yasaya uygun gerektirici nedenlere, özellikle delillerin değerlendirilmesinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, tarafların aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları reddedilmelidir.

2- Davacıların öteki temyiz itirazlarına gelince;

a) Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir. Mahkemece, dava kısmen kabul edilmiş, karar, davacılar ve davalılardan Sami B., Erkan Ş.B. ve E. Ltd. Şti. tarafından temyiz edilmiştir.

Dava, haksız eylemden kaynaklanmıştır. Haksız eylemlerde temerrüt, olay tarihinde gerçekleşir. Davacılar birleşen davada istedikleri tazminat için de olay tarihinden faiz yürütülmesini istedikleri halde, mahkemece birleşen davada hükmedilen tazminat için dava tarihinden faiz yürütülmüş olması bozmayı gerektirmiştir.

b) Mahkemece, davacılar Müzeyyen A. ve Necati A.'nın destekten yoksun kalma nedeniyle maddi tazminat istemleri reddedilmiştir. Bu kişiler ölen Hasan A.'nın anne ve babasıdır. Kural olarak, çocukların anne ve babalarına bakım ödevi bulunmamaktadır. Ancak, yaşam deneyi kuralları ve olayların olağan akışı içinde çocukların anne ve babalarına destek olacaklarının kabulü gerekir. Anne-baba, ayrıca bir kanıtama yükümlülüğü altında da bulunmamaktadır. Bu nedenle, anılan davacıların maddi tazminat istemlerinin reddedilmiş olması doğru değildir. Karar bu nedenle bozulmalıdır.

c) Davaya konu trafik kazasına karışan ve olayda şoförü kusurlu bulunan 60 KE 380 plakalı otobüsün maliklerinden davalı Erkan Ş.B. birleşen davada davalı olduğu halde, birleşen davada hükmedilen tazminatlardan anılan davalının sorumlu tutulmamış olması doğru değildir. Kaldı ki, bu davalı yargılama giderinden sorumlu tutulmuştur. Mahkemece bu yönün gözetilmemiş olması bir diğer bozma nedenidir.

d) Hükme esas alınan bilirkişi raporunda pasif dönem için hesap yapılmamış olması ve muris Hasan A.'nın gelirinin %70'inin hak sahiplerine ayrılacağı belirtildiği halde, muris Hasan A.'nın gelirinin %70'inin hak sahibi davacılar tam bölüştürülmeyip eksik pay verilmiş olması da doğru olmayıp kararın bozulmasını gerektirmiştir.

3- Davalıların öteki temyiz itirazlarına gelince;

a) Mahkemece hükme dayanak yapılan 29.11.2004 tarihli bilirkişi raporunda destek tazminatı rapor tarihindeki verilere göre hesaplanmış ve 2001 yılında sigorta şirketlerince davacılar yapılan ödemeler herhangi bir güncelleştirme yapılmadan düşülmüştür. Bu şekildeki uygulama isabetli değildir. Sigorta şirketlerinin ödemelerinin yapıldığı tarihlerden rapor tarihine kadar işlemler faizi de hesaplattırılıp sigorta ödemelerinin yasal faizi ile birlikte belirlenen destek tazminatından düşülmesi gerekir. Bu yönün gözetilmemiş olması da bozma nedenidir.

b) Asıl davada davacı Nurgün A. eşinin ölümü nedeniyle 10.000.000 TL. (on milyon Türk Lirası), davacı Şafak A. babasının ölümü nedeniyle 10.000.000 TL. (on milyon Türk Lirası) destekten yoksun kalma tazminatı istedikleri halde, istekler aşılarak her iki davacı için 10.000.000.000'ar TL. (on milyar Türk Lirası) destekten yoksun kalma tazminatlarına hükmedilmiş olması HUMK'nın 74. maddesine aykırıdır. Karar bu nedenle de bozulmalıdır.

4.HD.13.10.2007, E.2007/9368 K.2007/12017

Özet : Dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Tazminata esas hesap raporu, düzenlendiği 30/05/2005 günündeki veriler esas alınarak belirlenmiştir. Davacıya yapılan nakit ödemeler ise 20/09/2000 ve 05/04/2001 tarihlerinde yapılmıştır. Davacı, 2005 yılına kadar bu paradan faydalanmıştır. Bu nedenle ödemedeki yararının yasal faiz düzeyinde olduğunun benimsenerek, ödeme tarihinden, rapor düzenleme tarihine kadar olan yasal faizinin hesaplanıp zarardan indirilmesi gerekir.

Karar : dava, trafik kazasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, dava kısmen kabul edilmiştir.

Davalı taraf, olaydan sonra davacıya elden nakit ödeme yaptıklarını belirterek bunun mahsup edilerek davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

Dosyaya sunulan 20/09/2000 ve 05/04/2001 tarihli belgelere göre, davacıya toplam 14 milyar lira nakit ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, 30/05/2005 tarihli hesap raporu esas alınarak, bulunan miktardan hakkaniyet indirimi ve elden yapılan toplam 14 milyar lira indirilerek kalan miktara hüküm kurulmuştur.

Hesap raporu, düzenlendiği 30/05/2005 günündeki veriler esas alınarak belirlenmiştir. Davacıya yapılan nakit ödemeler ise 20/09/2000 ve 05/04/2001 tarihlerinde yapılmıştır. Davacı, 2005 yılına kadar bu paradan faydalanmıştır. Bu nedenle ödemedeki yararının yasal faiz düzeyinde

olduğunun benimsenerek, ödeme tarihinden, rapor düzenleme tarihine kadar olan yasal faizinin hesaplanıp zarardan indirilmesi gerekirken, yalnız ödeme miktarının düşülmüş olması bozmayı gerektirmiştir.

4.HD.12.02.2007 E. 2006/1424 K. 2007/1433

Özet : Sigorta şirketi tarafından yapılan ödemenin tazminat hesabının yapıldığı güne kadar geçen süreye ilişkin yasal faizi hesaplanıp güncelleştirilerek maddi tazminattan indirilmelidir.

Karar : 1-Dava, trafik kazası nedeniyle desteğin ölümünden dolayı uğranılan maddi ve manevi zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Yerel mahkemece istemin bir bölümü kabul edilmiş; karar, taraflarca temyiz olunmuştur.

Davacılarından Rahime, trafik kazası sonucu ölen eşi Bekirin desteğinden yoksun kaldığını belirterek maddi tazminat isteminde bulunmuş, yerel mahkemece benimsenen bilirkişi raporunda, desteğin asgari ücretin %701 kadar sabit gelir elde edebileceği benimsenerek destekten yosun kalan zarar hesaplanmıştır. Asgari ücret tutarı kamu düzenine ilişkin olup, hiç kimsenin bunun altında kalan bir ücretle çalışmayacağı gözetilerek, destekten yoksun kalma zararının net asgari ücret üzerinden hesaplanması gerekir.

Yerel mahkemece açıklanan yönler gözetilmeyerek, yerinde olmayan gerekçeyle, yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

2- Davalıların diğer temyiz itirazına gelince; davacılar sigorta şirketi tarafından 24.01.2007 günü ödenen 2.568,00 YTL tazminat, yerel mahkemece benimsenen 31.10.2008 günlü bilirkişi raporunda hesaplanan tazminattan indirilmişse de, güncelleştirme yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Zarar ve yararın denkleştirilmesi ilkesi gereğince, sigorta şirketi tarafından yapılan ödemenin tazminat hesabının yapıldığı güne kadar geçen süreye ilişkin yasal faizi hesaplanıp güncelleştirilerek hesaplanan maddi tazminattan indirilmemiş olması doğru olmadığından, karar bu nedenle de bozulmalıdır.

4.HD.16.12.2009, E.2009/2601 K.2009/14246

www.TazminatHukuku.com